ਸੰਦੀਪ ਉਰਫ ਕਾਲਾ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

(2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.) ਨੰਬਰ 143)

ਅਗਸਤ 16, 2022

[ਡਾ. ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਏ. ਐਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰੂਲਜ਼, 1966 – ਜਾਂ XXI, r.15– ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 1981 – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 1978 – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰੂਲਜ਼, 2013 – ਜਾਂ.XX, RR.5(1), 21 ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 134 (1) (ਏ), (ਬੀ) – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਾਧਾ) ਐਕਟ, 1970 – ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 373 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ - ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ - ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਫੁਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਓਰ.XXI ਦੇ ਆਰ.15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ - 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ - ਜਾਂ.XX ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ - ਜਾਂ. XX ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਐਸ.2 ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਇਸ ਲਈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ, ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਐਸ.2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ- 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (1) (ਸੀ) ਜਾਂ XXI ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ - ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (1) (ਸੀ) ਵਰਗੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਉਹ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵਰਣਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ - ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਸਮੇਤ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 379, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਪੱਖ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਉਲਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ - ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਆਯੋਜਿਤ: ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਵਿੱਚ, 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 384 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਨੇ 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ 21 ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 384 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਨਿਯਮ 1981 ਦੁਆਰਾ 21 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। (ਪਾਰਸ 19, 20, 28)[481-ਐੱਫ-ਐੱਚ; 488-ਜੀ]

1.2 ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪ-ਨਿਯਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪੂਰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੇਧ ਹੈ। 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ 29 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ 19 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਰਡਰ XX ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਆਰਡਰ XX ਦਾ ਨਿਯਮ 5 (1) ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਧਾਰਾ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦਾ 2. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ। ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪੀਲ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਕੀਤਾ ਵੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. (ਪਾਰਸ 33-35)[490 ਈ - ਐੱਚ; 491- ਏ, ਈ - ਐੱਚ; 492- ਏ - ਬੀ]

1.3 ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ: (i) ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; (ii) ਸੁਣਵਾਈ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਨ ਦਰਸਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 36][492- ਬੀ - ਡੀ]

1.4 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ, ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਵਰਗੇ 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਆਰਡਰ XX ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ XX, 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 21 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 37][492- ਈ - ਐੱਚ; 493 ਏ]

1.5 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 379 ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ 5 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਉਲਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੇਗੀ।

ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1979) 2 ਐਸਸੀਸੀ 656: [1979] 2 ਐਸਸੀਆਰ 1085 –

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1085 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਰਾ 7(i)

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 143 (ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ)

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰਮ ਦਿਵੇਦੀ,

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏਐਸਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਪੋਟਾਰਾਜੂ, ਸ਼ਰੂਤੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਤੁਸ਼ੀਰ, ਰਜਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਕਾਰਤਿਕ ਡੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਨ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

1. ਸਾਲ 2005 ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੇਸ 9 ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ 18601 ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ 1959 ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ 15 ਫਰਵਰੀ 2005 ਨੂੰ ਸੋਨੀਪਤ ਦੇ ਥਾਣਾ ਸਿਵਲ ਲਾਈਨਜ਼ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 59 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੋਨੀਪਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ 6 ਜੂਨ 2005 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੰਦੀਪ ਉਰਫ ਕਾਲਾ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਨੀਪਤ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ 1 ਸਤੰਬਰ 2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਰੁਣ (ਏ-1) ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ (ਏ-3) ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ (ਏ-2) ਅਤੇ ਰਵੀ ਕਾਂਤ (ਏ-4) ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

> "43. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੰਧਤ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
>
> 44. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸੰਦੀਪ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਜਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸੰਦੀਪ 12.2.2005 ਤੋਂ 16.2.2005 ਤੱਕ ਮਹਿਰੌਲੀ (ਦਿੱਲੀ) ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

2.ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨੇ 2007 ਦੇ ਸੀਆਰਐਮ ਨੰਬਰ 53-ਐਮਏ (ਓ ਐਂਡ ਐਮ) ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2007 ਦੇ ਸੀਆਰਐਮ ਨੰਬਰ 604-ਐਮਏ (ਓ ਐਂਡ ਐਮ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ 2 ਸਤੰਬਰ 2013 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਰੁਣ (ਏ-1) ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ (ਏ-3) ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 20,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

> ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਵਿਆਹ 14.02.2005 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਉਸ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਰ ਗਵਾਹੀ ਨਾ ਤਾਂ ਯਕੀਨਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਡੀਏ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮਾਗਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੱਦਾ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵੀਡੀਓ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਤੰਬੂ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਸਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਡੀਐਸਪੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।
>
> ਸੰਦੀਪ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਹਿਰੌਲੀ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਦੀਪ 12.02.2005 ਤੋਂ 16.02.2005 ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਾਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸੰਦੀਪ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੰਦੀਪ ਗੈਸਟਰੋਐਂਟਰਾਈਟਿਸ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਰਫ ਮੌਖਿਕ ਗੋਲੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ. ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮਰੀਜ਼ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦਕਿ ਸੰਦੀਪ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਏ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਇਕਲੌਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਭੇਜੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਡਾ. ਏ.ਕੇ. ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਾਪਸ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਝੂਠ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

3 ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਰਵੀ ਕਾਂਤ (ਏ-4) ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਾਂਗ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ 4 ਅਪ੍ਰੈਲ 2014 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ੨ ਨੂੰ ੨੭ ਮਾਰਚ ੨੦੧੯ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -5) ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ -11) ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਨੀਪਤ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੈਪੁਰ ਗੋਲਡਨ ਹਸਪਤਾਲ, ਰੋਹਿਨੀ ਅਤੇ ਰੋਹਿਨੀ ਵਿਖੇ ਹੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਰਵੀ ਕਾਂਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

4. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 2014 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਡਾਇਰੀ ਨੰਬਰ 8073 ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 5 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ:

2014 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 471

1. ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
2. ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

5. 2014 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1135 ਵਿੱਚ 2014 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 469 ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ 2 ਜੂਨ 2014 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 21 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

6. ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

(i) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (ਦੂਜੀ ਸੋਧ) ਨਿਯਮ 19814 ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰੂਲਜ਼ 19663 ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਤੋਂ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ (ii) ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ;

(iii) 8. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ 9 ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

[3]"1966 ਨਿਯਮ"

[4] ਸੋਧ ਨਿਯਮ 1981"

[5] (1979) 2 ਐਸਸੀਸੀ 656

[6]"2013 ਨਿਯਮ"

[7] "ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਐਕਟ"

9. ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ,[8] ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

10. ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ 11 ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 134 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਨਿਯਮ 1981 ਦੁਆਰਾ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

11. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1981 ਵਿੱਚ 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1981 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਬਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੇਸ-ਟੂ-ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ।

11. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1981 ਵਿੱਚ 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1981 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਬਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਕੇਸ-ਟੂ-ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ।

---

8 "ASG"

ਕੇਸ ਦਾ ਅਧਾਰ। ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ 27 ਮਾਰਚ 2019 ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ (ਰਵੀ ਕਾਂਤ - ਏ 4) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XX ਦੇ ਨਿਯਮ 21 ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਹਨ।

12. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਵਸਥਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

134. ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ।

(1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

(ਏ) ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ; ਜਾਂ

(ਬੀ) ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਸੀ) ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 145 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(2) ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ, ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

13. ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਅੰਤਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

14. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (2) ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਸਦ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

> 2. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ-
>
> (ਏ) ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ;
>
> (ਬੀ) ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

15. ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

16. ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ 19739 ਦੀ ਧਾਰਾ 379 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 4 ਦਸੰਬਰ 1972 ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਧਾਰਾ 379 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

> 379. ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

17. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 145 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

> "145. ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਆਦਿ (1) ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:
>
> (a) ***
>
> (ਅ) ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ;
>
> (c) ****
>
> (ਡੀ) ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮ;
>
> (e) ਤੋਂ (h) ***
>
> (i) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਤੁਕੇ ਜਾਂ ਭੜਕਾਊ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੇਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ;

---

[9] "ਸੀਆਰਪੀਸੀ"

18. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ 197810 ਨੇ 13 ਮਾਰਚ 1978 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰੂਲਜ਼, 1966 ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ। 1978 ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ XXI, ਨਿਯਮ 15 (1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"15. (1) ਅਪੀਲ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ-ਪੱਖੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ

(ਏ) ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ਬੀ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 (1) ਅਤੇ/ਜਾਂ 134 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਅਪੀਲ, ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ;

(ਸੀ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਾਧਾ) ਐਕਟ, 1970 (1970 ਦਾ 28) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਦੀ ਧਾਰਾ 379 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ;

(ਡੀ) ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1898 (1898 ਦਾ 5) ਦੀ ਧਾਰਾ 476 ਬੀ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ;

(ਈ)ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ, 1971 (1971 ਦਾ 70) ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ।

19. ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 384 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ।

20. ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 384 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਕੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, "ਨੋਟਿਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

[10] "ਸੋਧ ਨਿਯਮ 1978"

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 134 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 136 ਵਿਚਕਾਰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਅੰਤਰ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲ ਇਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।

21. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

> "50. ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਅਭਿਆਸ ਹੈ? ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ. ਜਿੱਥੇ ਇਕੋ ਇਕ ਆਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲਟਕਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਹੈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਣਾ। ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਤਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਬੇਨਿਯਮੀ, ਜੋ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਪੀਲੀ ਬੇਅਰਿੰਗ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੈਨੋਪਲੀ ਸੁਪਰਰੋਗੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਆਧਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ, ਬੇਤੁਕੇ, ਬੇਤੁਕੇ, ਬਦਨਾਮ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਲੰਬੀ ਮਿਆਦ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਹੈ. ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਆਰਡਰ 21 ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਾਂ.

22. ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਪੈਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਉਦਾਹਰਣ ਭਰਪੂਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਚਾਰਟਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਧਾਰਾ 134 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ, "ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ". ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ "ਨੋਟਿਸ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਨ" ਸਨ। ਅਪਵਾਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਆਧਾਰ ਹੋਣਗੇ।

23. ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 53 ਤੋਂ 55 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:

> 53. ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਓਵਰਫਲੋਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 21, ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 384 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਾਂਝੇ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੰਕਰੀਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਸਖਤ ਖੱਡਾਂ ਵਜੋਂ ਬਲਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏਗੀ।
>
> 54. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 21, ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 384 ਦੇ ਵਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅਭਿਆਸ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
>
> 55. ਆਦੇਸ਼ 21 ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 134 ਅਤੇ 136, ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਪਰ ਅਪਵਾਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਅਸਲ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਭੱਤੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉੱਜਵਲ ਨਾ ਹੋਵੇ. ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਆਦੇਸ਼ 21, ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

24. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ

21. ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ, ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਸਦ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟਦਿਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

25. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਾਰਾ 134 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 136 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਲਟ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਯਮ ਨੋਟਿਸ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 50 ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

26. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਅਸਥਿਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਠੋਸ ਸਮੱਗਰੀ ਆਯਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 134 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 28 ਤੋਂ 31 ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਜੋ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਭਰਮ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ:

> 28. ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਮੁੱਲ-ਨਿਰਧਾਰਕ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਰਟੀਕਲ 21 ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਧਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 134 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ, ਕਾਨੂੰਨ, ਇਸ ਸੈਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗਰਭਵਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ. ਭਗਵਤੀ, ਜੇ. ਨੇ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੁਸਖੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ 1978 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰੈਫਰੈਂਸ ਨੰਬਰ 1 ਵਿੱਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। "ਕੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?" ਭਗਵਤੀ, ਜੇ, (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 281, ਪੈਰਾ 5) ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 281, ਪੈਰਾ 5 ਅਤੇ ਪੰਨਾ 284, ਪੈਰਾ 7)
>
> > ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਅਣਉਚਿਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮਨਮਾਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ, ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਬਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸੋਚੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਸਹੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ' ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਨਮਰਜ਼ੀ, ਕਲਪਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਦਮਨਕਾਰੀ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਵਾਈਜ਼ਮੈਨ ਬਨਾਮ ਗੇਸਟ ਵਿੱਚ ਬੋਰਥੀ ਦੇ ਲਾਰਡ ਮੌਰਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੋਰਨਮੈਨ [1971 ਏਸੀ 297: (1961) 3 ਆਲ ਈਆਰ 275]

"... ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਭਗਵਤੀ, ਜੇ. ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 291)

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਸੱਚੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਖਾਲੀ ਜਨਸੰਪਰਕ ਅਭਿਆਸ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਟਕਰ, ਐਲ.ਜੇ. ਨੇ ਰਸੇਲ ਬਨਾਮ ਰਸੇਲ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ. ਡਿਊਕ ਆਫ ਨੇਰਫੋਕ [(1949) 1 ਆਲ ਈਆਰ 109] ਕਿ 'ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਮਿਆਰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ'। ਕਿਹੜੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕ ਲੋੜਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪੂਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ।

ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ.) ਨੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 337, ਪੈਰਾ 81)

'ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ' ਆਪਣੀ ਘਾਤਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦੇਵੇਗੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਸ਼ਾਸਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਸਭਿਅਕ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪੂਛ ਅਸਲ ਸਿਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਦੇਵੇਗੀ।

> ਇੱਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਮਲ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਭਰਮ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 21 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 21 ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ, ਅਰਥਾਤ। ਆਰਡਰ 21, ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ), ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 384. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਗਵਤੀ, ਜੇ. ਨੇ ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਕੇਸ (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 314) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ:

> ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀਆਂ "ਅਪੀਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਸੁਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਭਰਮ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ, ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਧਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵਧੇਰੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਉਲਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਲਬਧ ਸੀਮਤ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਅਪੀਲ ਦਾ ਇਕੋ ਅਧਿਕਾਰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੀ ਇਕ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਪਤਲੇ ਹਨ, ਜੱਜ ਮਰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਅਟੱਲ ਵੰਚਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

27. ਨਿਯਮ 1966 ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 379 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਖੇਪ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ ਮੰਨਿਆ, ਆਮ ਨਿਯਮ 'ਨੋਟਿਸ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਕਾਰਨ' ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ XXI, ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਉਹ ਧਾਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏਗੀ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ XXI, ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਖੇਪ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀ।

28. ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਨਿਯਮ 1981 ਦੁਆਰਾ 21 ਮਈ 1981 ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

29. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ) ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ।

ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 22 ਜੂਨ 1979 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ) ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ

> "(i)ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. (ਪੰਨਾ 21)
>
> (ii)ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਪਰ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ। (ਪੰਨਾ 21)
>
> (iii)ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਜਾਣ। (ਪੰਨਾ 23)"

30. ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

> ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਖੰਤੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਉਥੇ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਇਕਪਾਸੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਜੱਜ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੋਟਿਸ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਢੁਕਵੇਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਪੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪੇਪਰ-ਬੁੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

31. ਰਜਿਸਟਰਾਰ (ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਦਫਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੋਧਾਂ ਸਹੀ ਸਨ। ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ:

> ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਵੀਡੀ ਤੁਲਜਾਪੁਰਕਰ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਏ.ਦੇਸਾਈ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਈ.ਐਸ.ਵੈਂਕਟਰਮਈਆ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁੱਧਵਾਰ 25 ਜੁਲਾਈ 1979 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1:30 ਵਜੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਵੀ.ਡੀ.ਤੁਲਜਾਪੁਰਕਰ ਦੇ ਚੈਂਬਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ

ਸੰਵਿਧਾਨ (44ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1978 ਆਦਿ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 22.06.1979। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸੋਧਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦੇ ਕੇਸ (1978 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 264 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 24.01.1978 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇਗੀ।

32. ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੋਧ ਨੂੰ 6 ਅਗਸਤ 1979 ਨੂੰ ਫੁਲ ਕੋਰਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ:

"ਨਿਯਮ 15 (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਜਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਾਧਾ) ਐਕਟ, 1970 (1970 ਦਾ 28) ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 379 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

33. ਉਪਰੋਕਤ ਵਰਣਨ ਤੋਂ, ਜੋ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਪ-ਨਿਯਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿਓ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ (ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ)। ਪੂਰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੇਧ ਹੈ।

34. 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ 29 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ 19 ਅਗਸਤ 2014 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਰਡਰ XX ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ XX ਦੇ ਨਿਯਮ 5 (1) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ:

> "5. (1) ਅਪੀਲ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਸਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ-ਪੱਖੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:
>
> (ਏ) ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;
>
> (ਅ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 134-ਏ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 132 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 134 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਜਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ;
>
> (ਸੀ) ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ, 1971 (1971 ਦਾ 70) ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ।

35. ਆਰਡਰ XX ਦਾ ਨਿਯਮ 5 (1) ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦਾ 2. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਅਪੀਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ। ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪੀਲ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

36. ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ◌ਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ:

(i) ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ;
(ii) ਸੁਣਵਾਈ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ
(iii) ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਈਸਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

37. 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ, ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। 1966 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਆਰਡਰ XXI ਦੇ ਨਿਯਮ 15 (1) (ਸੀ) ਵਰਗੇ 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਕਪਾਸੜ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀਤਾ ਰਾਮ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਆਦੇਸ਼ XX ਸਮੇਤ ਆਰਡਰ XX ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2013 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 21. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗੀ।

38. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 379 ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਉਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ 5 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਉਲਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 (1) (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਢੰਗ-ਵਿਧੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੇਗੀ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ 27 ਮਾਰਚ 2019 ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ (A4) ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

39. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

40. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆਪਾਂਡੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(ਸਹਾਇਕ: ਦੀਪਕ ਪੰਵਾਰ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016